

На основу члана 93а став 1. тачка 4) подтачка (3) Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон и 40/21), а у вези са Уговором о оснивању Енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација („Службени гласник РС”, број 62/06) и члана 17. став 1. и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

о мрежним правилима о међусобној сарадњи оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса

"Службени гласник РС", број 112 од 12. октобра 2022.

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овом уредбом уређују се мрежна правила која се односе на приступ мрежи за транспорт природног гаса на националном, регионалном и европском тржишту природног гаса, у вези са међусобном сарадњом оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса.

Подручје примене

Члан 2.

Ова уредба се примењује на тачкама интерконекције које повезују систем за транспорт природног гаса са транспортним системом потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација (у даљем тексту: Уговор о оснивању Енергетске заједнице), као и Мађарске.

О примени појединих захтева из ове уредбе на тачкама интерконекије које нису тачке интерконекије из става 1. овог члана одлучује Агенција за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција).

Значење израза

Члан 3.

Изрази употребљени у овој уредби имају следећа значења:

1) ванредни догађај је сваки непланирани догађај који се не може у разумној мери контролисати или спречити и који на ограничено време може да проузрокује ограничење капацитета и на тај начин утиче на количину или квалитет природног гаса на тачки интерконекије, са могућим последицама на сарадњу оператора транспортних система, као и на сарадњу између оператора транспортних система и корисника система;

2) виртуелна тачка интерконекије означава најмање две тачке интерконекије које повезују два иста суседна улазно-излазна система, а које су спојене у циљу пружања услуге транспорта (капацитетне услуге);

3) гасни дан је период од 5:00 UTC до 5:00 UTC следећег дана код зимског рачунања времена и од 4:00 UTC до 4:00 UTC следећег дана код летњег рачунања времена;

4) ENTSO-G је Удружење европских оператора транспортних система за природни гас;

5) измерена количина је количина природног гаса која је, према опреми за мерење оператора транспортног система, физички протекла кроз тачку интерконекије у одређеном временском периоду;

6) капацитет је максимални проток природног гаса изражен у kWh/h или kWh/дан на који корисник система има право у складу са закљученим уговором о транспорту природног гаса;

7) номинација је најава, односно обавештење корисника система упућено оператору транспортног система о количини природног гаса коју корисник система намерава да преда на транспорт, односно да преузме са транспортног система;

8) обрађена количина је количина природног гаса коју утврђују оператор који започиње упаривање и оператор који потврђује упаривање, код које се у обзир узимају номинација, односно реноминација корисника система и одредбе уговора о транспорту и која се употребљава као основа за поступак упаривања;

9) оператор који започиње упаривање је оператор транспортног система који започиње поступак упаривања слањем потребних података оператору који потврђује упаривање;

10) оператор који потврђује упаривање је оператор транспортног система који спроводи поступак упаривања и доставља резултат поступка упаривања оператору који започиње упаривање;

11) поступак упаривања је поступак упоређивања и усклађивања обрађених количина природног гаса за кориснике система са обе стране одређене тачке интерконеције, што резултира потврђеним количинама корисника система;

12) потврђена количина је количина природног гаса из номинација, односно реноминације коју оператор транспортног система потврди да ће транспортовати за корисника система у гасном дану Д;

13) правило мањег је правило по коме је потврђена количина, у случају разлике у обрађеним количинама на било којој страни тачке интерконеције, једнака мањој од две обрађене количине;

14) разлика у протоку је разлика између количине природног гаса из номинације коју су потврдили оператори транспортног система и измерене количине у тој тачки интерконеције;

15) расподељена количина је количина природног гаса коју оператор транспортног система расподељује кориснику система као предају или преузимање изражено у kWh за потребе утврђивања количине дневног дебаланса;

16) рачун за оперативно балансирање је рачун између суседних оператора транспортних система који се употребљава за управљање разликама у протоку у тачки интерконеције, у циљу поједностављења обрачуна природног гаса за кориснике система на тачки интерконеције;

17) споразум о радном режиму је уговор закључен између суседних оператора транспортних система чији системи су повезани на одређеној тачки интерконеције, који одређује оперативне процедуре и услове у погледу испоруке и преузимања природног гаса на тачки интерконеције, са циљем олакшавања ефикасне интероперабилности међусобно повезаних транспортних система;

18) суседни оператори транспортних система су оператори транспортних система чији су транспортни системи међусобно повезани;

19) тачка интерконеције је физичка односно виртуелна тачка која повезује суседне улазно-излазне системе, када је на таквој тачки омогућено уговарање капацитета;

20) циклус реноминације је поступак који спроводи оператор транспортног система како би кориснику система дао обавештење о потврђеним количинама након пријема реноминације.

Други изрази употребљени у овој уредби, који нису дефинисани у ставу 1. овог члана, имају значење дефинисано законом којим се уређује енергетика (у даљем тексту: Закон) и прописом којим се уређују мрежна правила која се односе на прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса.

II. СПОРАЗУМИ О РАДНОМ РЕЖИМУ

Опште одредбе

Члан 4.

Оператор транспортног система је дужан да са сваким суседним оператором транспортног система закључи споразум о радном режиму.

Споразумом о радном режиму се уређује нарочито следеће:

- 1) правила о контроли протока;
- 2) принцип мерења количина и квалитета природног гаса;
- 3) правила за поступак упаривања;
- 4) правила за расподелу количина природног гаса;
- 5) поступци комуникације у случају ванредних догађаја;
- 6) решавање спорова који произлазе из споразума о радном режиму;
- 7) поступак измене споразума о радном режиму.

Обавеза обавештавања

Члан 5.

Оператор транспортног система у правилима о раду транспортног система природног гаса (у даљем тексту: правила о раду) утврђује информације садржане у споразумима о радном режиму које директно утичу на кориснике система и обавештава их о њима на начин прописан правилима о раду.

Пре закључења, односно измене споразума о радном режиму којим се мењају правила из члана 4. став 2. тач. 3), 4) и 5) ове уредбе, оператор транспортног система, у сарадњи са суседним оператором транспортног система, обавља консултације са корисницима система о предлогу споразума о радном режиму, односно његових измена, најмање два месеца пре закључења односно измене споразума о радном режиму.

При закључењу односно изменама споразума о радном режиму суседни оператори транспортних система узимају у обзир коментаре корисника система.

Оператор транспортног система је дужан да у року од десет дана од закључења, односно измене споразума о радном режиму, достави Агенцији и ENTSO-G, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице, споразум о радном режиму и све његове уговорене измене.

Модел споразума о радном режиму

Члан 6.

Када оператор транспортног система, у поступку закључења споразума о радном режиму у складу са чланом 4. ове уредбе, не постигне договор са суседним оператором транспортног система око садржине одредби из чл. 7–11. ове уредбе, дужан је да та питања уреди у складу са моделом споразума о радном режиму који је утврдио ENTSO-G, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Правила о контроли протока

Члан 7.

Приликом утврђивања правила о контроли протока, суседни оператори транспортног система:

- 1) утврђују правила којима се омогућава контролисан, тачан, предвидив и ефикасан проток природног гаса кроз тачку интерконеције;
- 2) утврђују правила за управљање протоком природног гаса кроз тачку интерконеције и свођење одступања у односу на проток на најмању могућу меру, у складу са поступком упаривања;
- 3) одређују оператора транспортног система који је одговоран за управљање протоком природног гаса кроз тачку интерконеције.

Када оператори суседних транспортних система не постигну договор о одговорном оператору за управљање протоком природног гаса из става 1. тачка 3) овог члана, оператор транспортног система који управља опремом за контролу протока је одговоран за управљање протоком природног гаса кроз тачку интерконеције, а други оператори транспортног система су дужни да са њим сарађују.

Ради управљања протоком природног гаса суседни оператори транспортних система одлучују о количини и смеру протока природног гаса за сваку тачку интерконеције и за сваки сат у гасном дану.

Оператор транспортног система из става 1. тачка 3) овог члана одговоран је за управљање протоком природног гаса кроз тачку интерконеције под условом да сви суседни оператори транспортног система извршавају обавезе из споразума о радном режиму које се односе на притисак, и то:

- 1) уз ниво тачности који је довољан за смањење разлике у управљању протоком на најмању могућу меру;
- 2) уз ниво стабилности у складу са ефикасном употребом транспортних система.

Суседни оператори транспортног система утврђују количину и смер протока природног гаса имајући у виду:

- 1) резултате поступка упаривања;
- 2) корекције рачуна за оперативно балансирање;
- 3) све уговоре о контроли протока између суседних оператора транспортних система ради убрзавања, успоравања, минималног протока, расподеле протока на виртуелној тачки интерконеције уколико таква тачка постоји, односно промене смера протока или оперативне трошковне ефикасности;
- 4) све договоре о управљању ограничењима прекограничне трговине услед разлика у квалитету природног гаса из члана 16. ове уредбе, односно у поступцима одоризације из члана 20. ове уредбе.

Оператор транспортног система може одлучити да измени количину природног гаса или смер протока природног гаса, или количину и смер протока природног гаса, ако је то потребно ради:

- 1) поступања у складу са важећим прописима о сигурности који се примењују на тачку интерконеције;
- 2) поступања у складу са захтевима утврђеним у Кризном плану и Превентивном акционом плану донетим у складу са прописима којима се уређује сигурност снабдевања природним гасом;
- 3) реаговања у ситуацији када је транспортни систем оператора транспортног система погођен ванредним догађајем.

Принципи мерења количине и квалитета природног гаса

Члан 8.

Приликом утврђивања принципа за мерење запремине, енергије и квалитета природног гаса, суседни оператори транспортних система:

- 1) успостављају принципе мерења који се примењују на тачки интерконеције;
- 2) одређују оператора транспортног система који је одговоран за уградњу, управљање и одржавање мерне опреме.

Оператор из става 1. тачка 2) овог члана дужан је да благовремено и према утврђеној учесталости суседном оператору транспортног система стави на располагање све информације и податке у вези са мерењем протока природног гаса на тачки интерконеције.

При уградњи, управљању и одржавању мерне опреме на тачки интерконеције узимају се у обзир прописани технички захтеви које морају поштовати суседни оператори транспортних система у складу са важећим прописима.

Суседни оператори транспортних система дужни су да уговоре принципе мерења који обухватају нарочито:

- 1) опис мерне станице, укључујући мерну опрему и опрему за анализу која се употребљава, као и податке о секундарној опреми која се употребљава у случају квара;
- 2) параметре квалитета, запремине и енергије природног гаса који се мере, као и распон и максимално дозвољену грешку, односно опсег дозвољених вредности тачног мерења у оквиру којих мерна опрема може да ради, затим учесталост мерења, јединице и стандарде мерења, као и све факторе конверзије који се употребљавају;
- 3) поступке и методе који се употребљавају за обрачун параметара који се не мере непосредно;
- 4) опис метода обрачуна највеће дозвољене грешке или дозвољених вредности тачног мерења при одређивању транспортоване енергије;
- 5) опис поступка валидације података који се користе за мерење параметара;
- 6) договоре о валидацији мерења и обезбеђењу квалитета, укључујући процедуре за верификацију корекције о којима се договарају суседни оператори транспортних система;
- 7) начин достављања података о измереним параметрима између суседних оператора транспортних система, укључујући учесталост и садржај;
- 8) конкретну листу сигнала и аларма које оператор транспортног система који управља мерном опремом доставља суседном оператору транспортног система;
- 9) начин одређивања корекција мерења и све накнадне поступке који могу бити потребни у случају привремене неисправности мерне опреме (у случају одступања у односу на опсег дозвољених вредности тачног мерења), у ком случају оператор транспортног система који управља мерном опремом предузима одговарајуће мере како би отклонио квар;
- 10) правила која се примењују између суседних оператора транспортних система у случају квара мерне опреме;
- 11) правила која се примењују између суседних оператора транспортних система у погледу:
 - (1) приступа мерној опреми;
 - (2) додатних верификација мерне опреме;
 - (3) измена мерне опреме;
 - (4) присутности особа током калибрације и одржавања мерне опреме.

Ако се суседни оператори транспортних система не придржавају својих обавеза прописаних у ст. 1. и 4. овог члана:

- 1) оператор транспортног система који контролише мерну опрему је одговоран за уградњу, управљање и одржавање те опреме и дужан је да другим операторима транспортног система благовремено доставља податке о мерењу протока природног гаса на тачки интерконекције;

2) примењује се стандард SRPS EN1776 којим се одређују функционални захтеви за мерне станице за испоруку природног гаса, у верзији која је на снази.

Правила за поступак упаривања

Члан 9.

Приликом утврђивања правила за поступак упаривања, суседни оператори транспортних система утврђују:

- 1) правила о поступку упаривања којима се узимају у обзир споразуми о дневно-сатним номинацијама, када је то потребно;
- 2) правила за достављање и обраду релевантних података између суседних оператора транспортних система ради обрачуна најављених количина и обрађених количина природног гаса за кориснике система и количине природног гаса чији је проток потребно потврдити на тачки интерконеције.

Номинације и реноминације се обављају у складу са следећим правилима:

- 1) примена правила упаривања доводи до једнаких потврђених количина за сваки пар корисника система на обе стране тачке интерконеције када обрађене количине нису усклађене;
- 2) суседни оператори транспортних система могу да договоре примену правила упаривања које није правило мањег, под условом да је ово правило објављено и да су корисници система имали право да учествују у консултацијама и дају примедбе на предлог правила упаривања у року не краћем од два месеца од објављивања правила упаривања;
- 3) суседни оператори транспортног система у споразуму о радном режиму одређују који од њих ће бити оператор који започиње упаривање, а који оператор који потврђује упаривање;
- 4) суседни оператори транспортних система одређују временски распоред поступка упаривања који се примењује на циклус номинација, односно на реноминације, при чему целокупан поступак упаривања траје најдуже два сата од истека рока за подношење номинације, односно од почетка циклуса реноминације, и утврђују:

(1) податке које суседни оператори транспортног система размењују ради обавештавања корисника система о њиховим потврђеним количинама, најкасније до истека рока за номинације, односно циклуса реноминација, при чему ови подаци подразумевају најмање податке из става 4. тачка 2) овог члана;

(2) поступак размене података из тачке 2) овог става тако да обезбеде тачно и правовремено спровођење свих корака у прорачуну и комуникацији.

Када обрађују номинације за тачку интерконеције, суседни оператори транспортних система обезбеђују да се проток природног гаса са обе стране тачке интерконеције израчунава на исти начин, водећи рачуна о могућим привременим умањењима капацитета

из разлога утврђених у члану 7. став 6. ове уредбе са једне стране или са обе стране тачке интерконеције.

Споразумом о радном режиму, у одредбама о размени података током поступка упаривања, уређује се:

- 1) коришћење података који се размењују између суседних оператора транспортних система током поступка упаривања;
- 2) усклађене информације које се размењују током поступка упаривања, које садрже нарочито следеће:
 - (1) идентификацију тачке интерконеције;
 - (2) идентификацију корисника система односно његовог портфолија, ако је примењиво;
 - (3) идентификацију лица које испоручује природни гас кориснику система односно које од њега преузима природни гас, односно идентификацију портфолија тог лица;
 - (4) време почетка и завршетка протока природног гаса за који се спроводи поступак упаривања;
 - (5) гасни дан;
 - (6) обрађене количине и потврђене количине;
 - (7) смер протока природног гаса.

Суседни оператори транспортног система примењују следећа правила, осим уколико у споразуму о радном режиму предвиде другачија правила:

- 1) суседни оператори транспортних система примењују правило мањег. Примена овог правила може се изузетно ограничити само у случају када су испуњени услови из одредби прописа којим се уређују мрежна правила за поступке за управљање загушењима и објављивање података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса којима се уређују правила у погледу ограничења измена номинација, и када би примена овог правила спречила нуђење непрекидног капацитета који је добијен применом механизма за управљање загушењима;
- 2) оператор транспортног система који управља опремом за контролу протока сматра се оператором који потврђује упаривање;
- 3) суседни оператори транспортних система спровode поступак упаривања следећим редоследом корака:
 - (1) оператор који започиње упаривање израчунава и доставља обрађене количине природног гаса у року од 45 минута од завршетка рока за подношење номинација, односно од почетка циклуса реноминација;
 - (2) оператор који потврђује упаривање израчунава и доставља потврђене количине природног гаса у року од 90 минута од завршетка рока за подношење номинација, односно од почетка циклуса реноминација;

(3) суседни оператори транспортних система достављају потврђене количине природног гаса корисницима система и потврђују проток природног гаса кроз тачку интерконеције у року од два сата од завршетка рока за подношење номинација, односно од почетка циклуса реноминација.

Примена редоследа корака из става 5. тачка 3) овог члана не утиче на примену правила о минималним роковима за најаву прекида које споразумно утврђују суседни оператори транспортних система, ни на примену става 2. тачка 4) овог члана.

Стандардни минимални рок за најаву прекида за одређени гасни час износи 45 минута од почетка циклуса реноминације за тај гасни час. У случају да суседни оператори транспортних система желе да скрате минимални рок за најаву прекида, договор који суседни оператори транспортних система постигну у вези са тим биће предмет сагласности Агенције, а након консултација са надлежним регулаторним телом потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице (у даљем тексту: Потписница), као и Мађарске.

Правила расподеле количина природног гаса

Члан 10.

Приликом утврђивања правила расподеле количина природног гаса, суседни оператори транспортних система утврђују правила којима се осигурава уједначеност расподељених количина на обе стране тачке интерконеције.

Суседни оператори транспортних система, приликом утврђивања правила из става 1. овог члана користе рачун за оперативно балансирање, осим ако у споразуму о радном режиму предвиде другачије.

Оператор транспортног система који управља мерном опремом врши поновни обрачун рачуна за оперативно балансирање користећи верификоване количине и доставља га суседном оператору, односно операторима транспортног система.

Ако се користи рачун за оперативно балансирање:

1) разлика у протоку се распоређује на рачун за оперативно балансирање суседних оператора транспортних система, а количине природног гаса које сваки суседни оператор транспортног система расподељује својим корисницима система једнаке су потврђеним количинама;

2) суседни оператори транспортних система одржавају биланс рачуна за оперативно балансирање што је могуће ближе нули;

3) лимити рачуна за оперативно балансирање одређују се на основу карактеристика сваке тачке интерконеције, односно повезаних транспортних система, а нарочито:

(1) физичких карактеристика тачке интерконеције;

(2) карактеристика лајнпака сваког транспортног система;

(3) укупног техничког капацитета у тачки интерконекије;

(4) динамике протока природног гаса у повезаним транспортним системима.

Када се достигну утврђени лимити рачуна за оперативно балансирање, суседни оператори транспортних система могу да договоре повећање ових лимита у циљу расподеле количина природног гаса корисницима система које су једнаке њиховим потврђеним количинама, односно пропорционалне расподеле количина природног гаса корисницима система на основу измерених количина.

Суседни оператори транспортних система могу да задрже постојеће правило расподеле количина природног гаса са применом рачуна за оперативно балансирање или да договоре примену правила расподеле количина природног гаса без примене рачуна за оперативно балансирање, под условом да је ово правило објављено и да су корисници система имали право да учествују у консултацијама и дају примедбе на предлог правила за расподелу количина природног гаса у року који не може бити краћи од два месеца од објављивања тог предлога.

Поступци комуникације у случају ванредних догађаја

Члан 11.

Суседни оператори транспортних система утврђују поступке комуникације у циљу омогућавања брзе и истовремене комуникације у случају ванредних догађаја.

Суседни оператори транспортних система обављају комуникацију усмено на енглеском језику, која је праћена потврдом у електронском формату, уколико у споразуму о радном режиму не уговоре другачија правила.

Изузетно од става 2. овог члана, суседни оператори транспортних система у Републици Србији обављају комуникацију усмено на српском језику, која је праћена потврдом у електронском формату.

Оператор транспортног система који је погођен ванредним догађајем дужан је да пружи све потребне информације о:

- 1) потенцијалном утицају на количине и квалитет природног гаса који се може транспортовати кроз тачку интерконекије;
- 2) потенцијалном утицају на потврђене количине корисника система активних на тој тачки или тачкама интерконекије;
- 3) очекиваном и стварном завршетку ванредног догађаја.

Оператор транспортног система пружа информације из става 4. тач. 2) и 3) овог члана својим корисницима система када постоји потенцијални утицај на потврђене количине, а информације из става 4. тач. 1) и 3) овог члана пружа суседном оператору транспортног система након тог ванредног догађаја.

Решавање спорова који произлазе из споразума о радном режиму

Члан 12.

Суседни оператори транспортних система настоје да мирним путем реше спорове који настану током извршавања споразума о радном режиму.

Суседни оператори транспортних система у споразуму о радном режиму утврђују поступак решавања спорова за спорове који не могу да се реше мирним путем.

Одредбе споразума о радном режиму о поступку решавања спорова нарочито садрже одређивање:

- 1) меродавног права;
- 2) надлежног суда, односно арбитраже, као и услове именовања стручног лица за решавање спорних питања.

Поступак измене споразума о радном режиму

Члан 13.

Суседни оператори транспортних система у споразуму о радном режиму утврђују поступак измене споразума о радном режиму који се покреће достављањем писаног захтева једног од оператора транспортног система.

Када суседни оператори транспортних система не постигну договор о поступку измене споразума о радном режиму, примениће се поступак решавања спорова из члана 12. ове уредбе.

III. ЈЕДИНИЦЕ

Сет стандардних јединица

Члан 14.

Оператори транспортних система су дужни да за параметре притиска, температуре, запремине, горње топлотне вредности, енергије и Wobbe индекса користе следеће јединице:

- 1) притисак: bar;
- 2) температура: °C (степени Целзијуса);
- 3) запремина: m³;
- 4) горња топлотна вредност (GCV): kWh/m³;
- 5) енергија: kWh (на основу горње топлотне вредности (GCV));
- 6) Wobbe индекс: kWh/m³ (на основу горње топлотне вредност (GCV)).

Оператори транспортних система користе мерне јединице из става 1. овог члана за потребе обавештавања, размене и објављивања података прописаних Законом и прописима донетим на основу Закона.

Оператори транспортних система наводе да ли се притисак односи на апсолутни притисак (bar (a)) или на измерени притисак (bar (g)).

Референтни услови за запремину су 0 °C и 1,01325 bar (a).

За горњу топлотну вредност (GCV), енергију и Wobbe индекс стандардна референтна температура сагоревања износи 25 °C.

Приликом размене односно објављивања података о запремини, горњој топлотној вредности (GCV), енергији и Wobbe индексу, оператори транспортних система наводе референтне услове при којима су те вредности обрачунате.

Ако је тржиште природног гаса Републике Србије повезано само преко једног интерконектора са тржиштем само једне Потписнице, односно Мађарске, оператор транспортног система може са суседним оператором транспортног система да договори да наставе да примењују другачије референтне вредности, ако је о томе постигао споразум са субјектима са којима комуницира и размењује податке и ако је за то прибавио сагласност Агенције.

Оператор транспортног система информације у вези са релевантним тачкама дефинисаним прописом којим се уређују мрежна правила која се односе на прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса и прописом којим се уређују мрежна правила за поступке за управљање загушењима и објављивање података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса, објављује у јединицама из става 1. овог члана.

Додатне јединице

Члан 15.

Оператор транспортног система са суседним оператором транспортног система, односно са лицима којима пружа информације у вези са приступом транспортном систему, може да договори да поред сета стандардних јединица из члана 14. став 1. ове уредбе, користе додатне јединице или референтне услове за размену или објављивање информација.

У случају из става 1. овог члана, конверзија референтних услова изводи се на основу стварног састава природног гаса.

Уколико подаци о саставу природног гаса нису расположиви, користе се фактори конверзије у складу са стандардом SRPS EN ISO 13443 (природни гас – референтни услови), који су дати у Прилогу, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

IV. КВАЛИТЕТ ПРИРОДНОГ ГАСА И ОДОРИЗАЦИЈА

Управљање ограничењима прекограничне трговине због разлика у квалитету природног гаса

Члан 16.

Оператор транспортног система је дужан да сарађује са суседним оператором транспортног система у циљу избегавања ограничења прекограничне трговине због разлика у квалитету природног гаса.

Радње које суседни оператори транспортних система предузимају у смислу става 1. овог члана укључују размену и мешање природног гаса.

Када оператор транспортног система обавести Агенцију да он и суседни оператор транспортног система на чији се систем повезује не могу да отклоне ограничења у прекограничној трговини услед одступања од прописаног квалитета природног гаса, Агенција у сарадњи са надлежним регулаторним телом Потписнице, као и Мађарске, може да обавезе оператора транспортног система да предузме следеће мере у року од 12 месеци, према следећем редоследу:

- 1) да, без мењања спецификација квалитета природног гаса, у сарадњи са суседним оператором транспортног система, утврди технички изводљиве могућности у циљу отклањања предметног ограничења, које могу укључити обавезе у вези протока и третирање природног гаса;
- 2) да у сарадњи са суседним оператором транспортног система изврши анализу трошкова и користи технички изводљивих могућности у циљу утврђивања економски ефикасних решења, која обавезно садржи спецификацију расподеле трошкова и користи по категоријама лица на која утичу ограничења прекограничне трговине;
- 3) да изврши процену времена потребног за примену сваке могућности;
- 4) да спроведе јавне консултације о решењима за која је утврдио да су изводљива и узме у обзир резултате консултација;
- 5) да са суседним оператором транспортног система поднесе заједнички предлог за уклањање предметног ограничења, укључујући време потребно за његово спровођење, који се заснива на анализи трошкова и користи и на резултатима јавне консултације, на сагласност Агенцији и надлежном регулаторном телу Потписнице, као и Мађарске, а проследи осталим регулаторним телима Потписница, као и Мађарске, у информативне сврхе.

Када оператор транспортног система не постигне договор са суседним оператором транспортног система око решења из става 3. овог члана, о томе без одлагања обавештава Агенцију.

Пре давања сагласности из става 3. тачка 5) овог члана, Агенција размењује мишљења са регулаторним телима Потписница, као и Мађарске, на која та сагласност утиче. При доношењу одлуке о давању сагласности, Агенција узима у обзир мишљења регулаторних тела Потписница, као и Мађарске, како би се на основу договора донела усклађена одлука.

Краткорочно праћење квалитета природног гаса – објава података

Члан 17.

Оператор транспортног система на својој интернет страници најмање једном сваког сата током гасног дана за сваку тачку интерконекције објављује Wobbe индекс и горњу топлотну вредност (GCV) природног гаса који директно улази у његов транспортни систем на свим физичким тачкама интерконекције.

Оператор система чини доступним податке и информације прописане овом уредбом и преко платформе ENTSO-G, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Пружање информација о краткорочним варијацијама у квалитету природног гаса

Члан 18.

Одредбе овог члана примењују се на свим тачкама транспортног система на којима се мери квалитет природног гаса.

Оператор транспортног система у правилима о раду утврђује лица којима доставља информације о варијацијама у квалитету природног гаса, а која могу бити:

- 1) крајњи купци који су директно повезани на транспортни систем оператора транспортног система, на чије оперативне процесе негативно утичу промене у квалитету природног гаса, односно корисник система који наступа у име крајњег купца, у случају да између оператора транспортног система и крајњег купца не постоји директан уговорни однос;
- 2) оператори дистрибутивних система директно повезаних на транспортни систем оператора транспортног система, на које су директно повезани крајњи купци на чије оперативне процесе негативно утичу промене у квалитету природног гаса;
- 3) оператори складишта природног гаса, директно повезани на транспортни систем оператора транспортног система, на чије оперативне процесе негативно утичу промене у квалитету природног гаса.

Оператор транспортног система:

- 1) утврђује и ажурира списак лица којима доставља индикативне податке о квалитету природног гаса;
- 2) консултује се са лицима из тачке 1) овог става како би донео одлуку о:
 - (1) подацима о параметрима квалитета природног гаса који се достављају;
 - (2) учесталости достављања података;
 - (3) роковима;

(4) начину комуникације.

Оператор транспортног система није дужан да, ради извршавања обавеза из става 3. овог члана, угради додатну мерну опрему, односно опрему за прогнозирање, осим ако Агенција другачије одлучи.

Подаци о параметрима квалитета природног гаса које оператор транспортног система доставља представљају његову најбољу процену и прималац те податке користи за своје потребе.

Дугорочно праћење квалитета природног гаса у транспортним системима

Члан 19.

Оператори транспортних система, који су чланови, придружени партнери и посматрачи у ENTSO-G, учествују у консултацијама о квалитету природног гаса тако што достављају ENTSO-G, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о Енергетској заједници, своја виђења о развоју параметара квалитета природног гаса извора снабдевања.

Управљање ограничењима прекограничне трговине услед разлика у поступцима одоризације

Члан 20.

Када Агенција утврди да суседни оператори транспортних система не могу да превазиђу ограничење прекограничне трговине услед разлика у поступцима одоризације, надлежни орган у сарадњи са надлежним телом Потписнице, односно Мађарске, одређује рок од шест месеци у оквиру ког суседни оператори транспортних система треба да постигну споразум о решењу предметног ограничења, који може да укључи размену и обавезе у вези протока.

Након постизања споразума из става 1. овог члана, суседни оператори транспортних система достављају споразум надлежном органу и Агенцији и надлежном телу Потписнице, као и Мађарске, ради одобрења.

Уколико суседни оператори транспортног система не постигну споразум из става 1. овог члана у року од шест месеци, односно у случају да надлежни орган и надлежно тело Потписнице, као и Мађарске, сматрају да предложени споразум није довољно ефикасан да превазиђе ограничење, суседни оператори транспортних система поступају у складу са ставом 4. овог члана, да би најкасније у року од 12 месеци израдили детаљан план којим се утврђује економски најисплативији метод превазилажења предметног ограничења на одређеној прекограничној тачки интерконекције.

У случају из става 3. овог члана, суседни оператори транспортних система предузимају активности следећим редоследом:

1) разрађују могућности за превазилажење ограничења идентификовањем и оцењивањем:

- (1) преласка на прекогранични физички проток неодоризованог природног гаса;
 - (2) могућег физичког протока одоризованог природног гаса у неодоризовани транспортни систем или његов део и повезане низводне системе;
 - (3) прихватљивог нивоа одоранта за прекогранични физички проток природног гаса;
- 2) спроводе анализу трошкова и користи за технички изводљиве могућности, ради утврђивања економски ефикасних решења, у којој се:
- (1) узима у обзир ниво сигурности;
 - (2) укључују информације о предвиђеним количинама природног гаса које ће се транспортовати и о трошковима потребним за улагање у инфраструктуру;
 - (3) врши расподела трошкова и користи по категоријама лица на које утиче ограничење;
- 3) процењују време потребно за примену сваке потенцијалне могућности;
- 4) спроводе јавне консултације и узимају у обзир резултате консултација;
- 5) подносе предлог изводљивих решења која укључују механизам поврата трошкова и рок имплементације на одобрење у складу са ставом 2. овог члана.

Надлежни орган у сарадњи са надлежним телом Потписнице, као и Мађарске, доноси одлуку о примени једног од предложених решења из става 4. тачка 5) овог члана.

Решење из става 5. овог члана спроводи се у року из става 4. тачка 5) овог члана.

Ако надлежни орган у сарадњи са надлежним телима Потписница, као и Мађарске, не прихвати ниједно од предложених решења из става 4. тачка 5) овог члана у року од шест месеци од подношења предлога решења, односно уколико суседни оператори транспортних система не предложе решење у року од 12 месеци из става 3. овог члана, прелази се на прекогранични физички проток неодоризованог природног гаса у периоду који одобри надлежни орган у сарадњи са надлежним телом Потписнице, као и Мађарске, који не може бити дужи од четири године.

Након потпуног техничког преласка на неодоризовани природни гас, оператор транспортног система прихвата, у сарадњи са суседним оператором транспортног система, технички неизбежне нивое постепеног смањивања преосталих количина одоранта у прекограничним протоцима.

V. РАЗМЕНА ПОДАТАКА

Друга лица са којима оператори закључују уговоре

Члан 21.

Захтеви за размену података уређени одредбама прописа којим се уређују мрежна правила за поступке за управљање загушењима и објављивање података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса и овом уредбом, између оператора

транспортних система и између оператора транспортних система и других лица са којима оператори закључују уговоре (као што су корисници система који су активни на тачкама интерконекције или на тачкама интерконекције и на виртуелним тачкама трговине) испуњавају се путем заједничког решења за размену података из члана 22. ове уредбе.

Стандардна решења за размену података

Члан 22.

Оператор транспортног система у правилима о раду, односно споразуму о радном режиму уређује врсте размене података које користи, и то:

- 1) прикупљање података у датотеке и њихова аутоматска размена између одговарајућих информационо-технолошких система (размена података садржаних у датотекама);
- 2) директна размена података између два рачуарска програма у одговарајућим информационо-технолошким системима (интегрисана размена података);
- 3) интерактивна размена података путем интернет апликације коришћењем претраживача (интерактивна размена података).

Стандардна решења за размену података састоје се од протокола, формата података и мреже.

За сваку од врста размена података из става 2. овог члана употребљавају се следећа стандардна решења за размену података:

1) за размену података садржаних у датотекама:

(1) протокол: AS4;

(2) формат података: Edig@s-XML или еквивалентан формат података којим се осигурава исти ниво интероперабилности, а који је објавио ENTSO-G;

2) за интегрисану размену података:

(1) протокол: HTTP/S-SOAP;

(2) формат података: Edig@s-XML или еквивалентан формат података којим се осигурава исти ниво интероперабилности, а који је објавио ENTSO-G;

3) за интерактивну размену података, протокол је HTTP/S.

За све врсте размене података из става 2. овог члана мрежа је интернет.

Сигурност и доступност система за размену података

Члан 23.

Оператор транспортног система и лице из члана 21. ове уредбе са којим оператор закључује уговоре дужни су да предузму одговарајуће сигурносне мере у вези са системом за размену података, а нарочито:

- 1) да осигурају ланац комуникације у циљу пружања сигурне и поуздане комуникације, укључујући заштиту тајности података коришћењем енкрипције, заштиту интегритета и аутентичности коришћењем потписа пошиљаоца и заштиту непорецивости коришћењем потписане потврде;
- 2) да примењују одговарајуће безбедносне мере ради спречавања неовлашћеног приступа својим информационо-комуникационим системима;
- 3) да без одлагања извештавају другу страну са којом комуницирају о сваком неовлашћеном приступу својим информационо-комуникационим системима који се догодио или се могао догодити.

Оператор транспортног система дужан је да обезбеди доступност свог система и мора да:

- 1) предузме одговарајуће мере како би спречио да због квара систем за размену података буде недоступан, при чему се те мере предузимају до мрежног прикључка са једним или више пружалаца услуга интернета;
- 2) прибави одговарајуће услуге и подршку пружалаца услуга интернета;
- 3) сведе трајање прекида рада због планираног одржавања информационо-комуникационог система на најмању могућу меру и о прекиду благовремено обавести лица из члана 21. ове уредбе са којима закључује уговоре, пре планираног прекида рада.

Примена заједничких решења за размену података

Члан 24.

У зависности од захтева за размену података из члана 21. ове уредбе, оператор транспортног система ставља на располагање и примењује сва заједничка решења за размену података уређена чланом 22. ове уредбе.

Развојни процес за заједничке инструменте за управљање системом

Члан 25.

Размена података из члана 21. ове уредбе врши се помоћу алата ENTSO-G за заједничко управљање мрежом, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Одлучивање Агенције

Члан 26.

Када оператор транспортног система, самостално или на захтев Агенције, након спроведених јавних консултација, дефинише конкретна решења у правилима о раду у вези са питањима из ове уредбе о којима одлучује или даје сагласност Агенција, сматра се да је о тим питањима Агенција одлучила, односно дала сагласност на дан када оператор транспортног система прибави сагласност Агенције на правила о раду.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Примена заједничких решења за размену података

Члан 27.

Уколико су на дан ступања на снагу ове уредбе између оператора транспортног система и лица из члана 21. ове уредбе са којима оператор закључује уговоре већ успостављена решења за размену података и ако су та решења у складу са чланом 23. ове уредбе и са захтевима за размену података из члана 21. ове уредбе, постојећа решења за размену података настављају да се примењују након консултација са корисницима система и добијања сагласности Агенције.

Усклађивање правила о раду

Члан 28.

Оператори транспортног система су дужни да Агенцији поднесу на сагласност правила о раду усклађена са овом уредбом најкасније шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Оператори транспортних система, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице, подnose све информације о испуњењу обавеза оператора транспортног система из чл. 4–20. ове уредбе надлежном телу у складу са чланом 2. тачка 42) Закона о енергетици, које то тело затражи у вези са овом уредбом, у року од 90 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Оператори транспортног система достављају податке ENTSO-G почев од дана приступања ENTSO-G, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Тачке интерконекије на којима не постоји одговарајућа мерна опрема

Члан 29.

Оператор транспортног система подноси Агенцији, за тачке интерконекије на којима не постоји одговарајућа мерна опрема, захтев за давање сагласности да Wobbe индекс и горњу топлотну вредност (GCV) објављује једном у току гасног дана, у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Захтев из става 1. овог члана обавезно укључује предлог уградње адекватне мерне опреме са тачним роком пуштања те опреме у рад, који не може бити дужи од две године.

Агенција даје сагласност на поднети захтев из става 2. овог члана, након прибављања, у складу са чланом 76. став 2. Уговора о оснивању Енергетске заједнице, позитивног мишљења регулаторног тела Потписнице, као и Мађарске, за суседног оператора транспортног система на тачкама интерконеције из става 1. овог члана.

Ступање на снагу

Члан 30.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-6392/2022-1

У Београду, 6. октобра 2022. године

Влада

Председник,
Ана Брнабић, с.р.

ПРИЛОГ

Фактори конверзије између референтних услова

Референтна температура 0С	25/20 25/0	Н	25/20 15/15	Н	25/20 0/0	Н	25/0 15/15	Н	25/0 на 0/0	15/15 0/0	Н
---------------------------	---------------	---	----------------	---	--------------	---	---------------	---	-------------	--------------	---

(сагоревање, запремина)						
Стварна горњ топлотна вредност н основу запремине	1,0738	1,0185	1,0766	0,9486	1,0026	1,0570
Стварна доњ топлотна вредност н основу запремине	1,0738	1,0176	1,0741	0,9477	1,0003	1,0555
Стварни Wobbe индекс	1,0736	1,0185	1,0764	0,9487	1,0026	1,0569